

**Шедьовърът на Руставели – ренесансова поема
или средновековен роман?
Йордан Люцканов**

Литература

Геров, Найден 1895: *Речникъ на българский языкъ; съ тълкувание речи-ты на българскы и на русскы, чясть пръва*. Пловдивъ: Дружествена печатница „Съгласие“ [Gerov, Naiden 1895: *Rechnik'' na blŭlgarskiy yazik''; s'' tŭlkuvanie rechi-ty na blŭlgarsky i na russky, chiasť pr'va*. Plovdiv: Druzhestvena Piachatnitsa “Sŭglasie”].

Герхардт, Миа 1984 *Искусство повествования: литературное исследование „1001 ночи“*. Москва: Наука [orig.: Mia Irene Gerhardt. *The Art of Story-telling: A Literary Study of the Thousand and One Nights*].

Грифцов, Борис 2012: *Теория романа*. Москва: Совпадение [Griftsov, Boris 2012: *Teoriya romana*. Moskva: Sovpadenie] (1-во изд.: Москва: ГИХН, 1927).

Липатов, Александр 1977: *Формирование польского романа и европейская литература: Средневековье, Возрождение, Барокко*. Москва: Наука [Lipatov, Aleksandr 1977: *Formirovanie pol'skogo romana i evropeyskaya literatura: Srednevekov'e, Vozrozhdenie, Barokko*. Moskva: Nauka].

Люцканов, Йордан 2013: О переводах грузинской литературы на болгарский и русский: вводные замечания болгарского русиста. – *Sjani*, 14, 206–241 [Lyutskanov, Yordan 2013: O perevodakh gruzinskoj literatury na bolgarskiy i russkiy: vvodnye zamechaniya bolgarskogo rusista. – *Sjani*, 14, 206–241].

Мелетинский, Елеазар 1983: *Средневековый роман: происхождение и классические формы*. Москва: Наука [Meletinskiy, Eleazar 1983: *Srednevekovyy roman: proiskhozhdenie i klassicheskie formy*. Moskva: Nauka].

Мелетинский, Елеазар 1990: *Историческая поэтика новеллы*. Москва: Наука [Meletinskiy, Eleazar 1990: *Istoricheskaya poetika novelly*. Moskva: Nauka].

Модебадзе, Иринэ 2015: Примечания переводчика – В: Руставели 2015, 267–269 [Modebadze, Irine 2015: Primechaniya perevodchika. – In: Rustaveli 2015, 235–266].

Нуцубидзе, Шалва 1941: Восточный ренессанс и критика европоцентризма. – *Сообщения АН Грузинской ССР*, 2, 8, 773–782 [Nutsbidze, Shalva 1941: Vostochnyy renessans i kritika evropotsentrizma. – *Soobshcheniya AN Gruzinskoj SSR*, 2, 8, 773–782].

Нуцубидзе, Шалва 1947: *Руставели и Восточный Ренессанс*. Тбилиси: Заря Востока [Nutsbidze, Shalva 1947: *Rustaveli i Vostochnyy Renessans*. Tbilisi: Zarya Vostoka].

Руставели, Шота 2015: *Вепхисткаосани (Витязь в тигровой шкуре): подлинная история*. Пер. с груз. Соломон Иорданишвили. Санкт-Петербург: Симпозиум [Rustaveli, Shota 2015: *Vepkhistsq'aosani (Vityaz' v tigrovoy shkure): podlinnaya istoriya*. Per. s gruz. Solomon Iordanishvili. Sankt-Peterburg: Simposium].

Руставели, Шота 1917: *Носящий барсову шкуру: грузинская поэма XII в.* Перевод К. Бальмонта. Москва: Издание М. и С. Сабашниковых [Rustaveli, Shota 1917: *Nosiaschchiy barsovu shkuru: gruzinskaya poëta XII v.* Perevod K. Bal'monta. Moskva: Izdanie M. i S. Sabashnikovykh].

Сулава, Нестан 2015: “Вепхисткаосани” Шота Руставели, или Путь к мировой гармонии. – В: Руставели, Шота. *Вепхисткаосани (Витязь в тигровой шкуре): подлинная история*. Санкт-Петербург: Симпозиум, 235–266 [Sulava, Nestan 2015: “Vepkhistskaosani” Shoty Rustaveli, ili Put' k mirovoy garmonii. – In: Rustaveli, Shota. *Vepkhistsq'aosani (Vityaz' v tigrovoy shkure): podlinnaya istoriya*. Sankt-Peterburg: Simposium, 235–266].

Фасмер, Макс 1986: *Этимологический словарь русского языка*. Пер. с немецк. и дополнения Олега Трубачева, в 4-х тт. Т. I (А–Д). Москва: Прогресс [Fasmer [Vasmer], Maks [Max] 1986: *Étimologicheskij slovar' russkogo yazyka*, per. s nemetsk. i dopolneniya Olega Trubacheva, v 4-kh tt. T. I (А–Д). Moskva: Progress].

Шукуров, Шариф 1999: Александр Македонский: метаистория образа. – В: *Чужое: опыты преодоления; очерки из истории культуры Средиземноморья*. Ред. Рустам Шукуров. Москва: Алетея, 33–61 [Shukurov, Sharif 1999: Aleksandr Makedonskiy: metaistoriya obraza. – *Chuzhoe: opyty preodoleniya; ocherki iz istorii kul'tury Sredizemnomor'ya*. Ed. by Rustam Shukurov. Moskva: Aleteya, 33–61].

Abu-Lughod, Janet 1989: *Before European Hegemony: The World System A.D. 1250–1350*. New York: Oxford UP.

Benning Wang, Diego 2018: Classical Literature and the Retroaction of Socialist Ideology – the Sovietization of a Medieval Georgian Epic Poem and Its Mysterious Author”. – *Madison Historical Review*, vol. 15, Article 5. (Available at: <https://commons.lib.jmu.edu/mhr/vol15/iss1/5>).

Bequette, John P. 2016: *A Companion to Medieval Christian Humanism: Essays on Principal Thinkers*. Ed. by John P. Bequette. Leiden; Boston: Brill.

Bourdieu, Pierre 1995: *The Rules of Art: Genesis and Structure of the Literary Field*. Trans. Susan Emanuel. Stanford: Stanford University Press. (Transl. of: *Les Règles de l'art : genèse et structure du champ littéraire*, Paris : Seuil, 1992).

Brooks, Van Wyck 1918: On Creating a Usable Past. – *The Dial*, 64, 764 (11 April 1918), 337–341.

Cameron, Averil 1992: *The Use & Abuse of Byzantium: An Essay on Reception: An Inaugural Lecture*. London: School of Humanities, King's College.

Dondua, Tedo 2022: Pious Formulas on Georgian Money. – In: საქართველოს ისტორიის ინსტიტუტის შრომები / *Works of the Institute of Georgian History*, 18, 432–440. Tbilisi.

Georgian Christian Thought 2014: *Georgian Christian Thought and Its Cultural Context. Memorial Volume for the 125th Anniversary of Shalva Nutsubidze (1888–1969)*. Ed. by Tamar Nutsubidze, Cornelia B. Horn, and Basil Lourié. Leiden – Boston: Brill.

Eastmond, Antony 1998: *Royal Imagery in Medieval Georgia*. University Park, Pa.: Pennsylvania State UP.

Elbakidze, Maka, Irma Ratiani 2014: Shota Rustaveli's Romance *The Knight in the Panther's Skin* in the Context of European Chivalric Romance: An Anthropological Approach. – In: *Georgian Christian Thought and Its Cultural Context. Memorial Volume for the 125th Anniversary of Shalva Nutsubidze (1888–1969)*. Ed. by Tamar Nutsubidze, Cornelia B. Horn, and Basil Lourié. Leiden – Boston: Brill, 308–316.

Jones, Stephen F. 2012: *Georgia: A Political History since Independence*. London: I. B. Tauris.

Kaldellis, Anthony 2008: *Hellenism in Byzantium: The Transformations of Greek Identity and the Reception of the Classical Tradition*. New York: Cambridge UP.

Karbelashvili, Mariam 2017: Christian Fundamentals of the Renaissance Anthropocentrism: Rustaveli and Pico Della Mirandola. – In *The Knight in the Panther's Skin: A Masterpiece in World Literature*. Ed. by David Shemoqmedeli. New York: Nova Publishers, 67–72.

Khintibidze, Elguja 2014: Towards Rustaveli's Place in Medieval European-Christian Thought. – In: *Georgian Christian Thought and Its Cultural Context. Memorial Volume for the 125th Anniversary of Shalva Nutsubidze (1888–1969)*. Ed. by Tamar Nutsubidze, Cornelia B. Horn, and Basil Lourié. Leiden – Boston: Brill, 285–307.

Khintibidze, Elguja 2017: *The Man in the Panther Skin: Cultural Bridge from East to West and from Middle Ages to the Renaissance*. – In *The Knight in the Panther's Skin: A Masterpiece in World Literature*. Ed. by David Shemoqmedeli. New York: Nova Publishers, 1–16.

Mathers, Powys (trans.): 1986a. *The Book of the Thousand Nights and One Night*, into English from the French transl. of Dr J.C. Mardrus by Powys Mathers. Vol. 1. London: Routledge & Kegan Paul.

Mathers, Powys (trans.): 1986b. *The Book of the Thousand Nights and One Night*, into English from the French transl. of Dr J.C. Mardrus by Powys Mathers. Vol. 2. London: Routledge & Kegan Paul.

Margaryan, Yervand 2021: Contemporary Nomothetic Approaches to the Analysis of World History Dynamics: “Re-orientation” or “Orientalisation” of Contemporary Historiographical Awareness. – In: *Heteroeuropeanisations: (In)capacity to Stay Marginal*. Ed. by Yordan Lyutskanov, Benedikts Kalnačs and Gaga Shurgaia. Naples: Unior Press, 575–602.

Martin, Terry 2001: *The Affirmative Action Empire: Nations and Nationalism in the Soviet Union, 1923–1939*. Ithaca (N.Y.), London: Cornell UP.

Meyendorff, John 1984: *Teologia bizantyjska: historia i doktryna*. Przełożył Jerzy Prokopiuk. Warszawa: Instytut Wydawniczy Pax.

Necipoğlu, Nevra 2017: The Byzantine Economy and the Sea: The Maritime Trade of Byzantium, 10th–15th Centuries. – In: *Sea in History / La mer dans l'histoire: The Medieval World*. Ed. by Christian Buchet and Michel Balard. Woodbridge, [Paris]: Boydell & Brewer, 437–448.

Özveren, Eyup 2007: Bazaars of the *Thousand and One Nights*. – *The European Journal of History of Economic Thought* 14, 4, 629–655.

Paperny, Vladimir 2002: *Architecture in the Age of Stalin: Culture Two*. Transl. from Russian by John Hill and Roann Barris in collaboration with the author. New York: Cambridge University Press (Transl. of: *Kul'tura Dva*, Moscow: NLO, 1996) [1st ed. 1985].

Patterson, Colin 2016: *Chalcedonian Personalism: Rethinking the Human*. Oxford: Peter Lang.

Rust'haveli, Shot'ha 1912: *The Man in the Panther's Skin* [Translated by Marjory Scott Wardrop]. London: The Royal Asiatic Society.

Strahilov, Ivo 2021: Constructing Heritage, Negotiating Europeanness: Three Bulgarian Exhibitions of Thracian Legacy in Paris. – In: *Heteroeuropeanisations: (In)capacity to Stay Marginal*. Ed. by Yordan Lyutskanov, Benedikts Kalnacs and Gaga Shurgaia. Naples: Unior Press, 257–293.

Tcheishvili, Giorgi 2001: Georgian Perceptions of Byzantium in the Eleventh and Twelfth Centuries. – In: *Eastern Approaches to Byzantium: Papers from the Thirty-third Spring Symposium of Byzantine Studies, University of Warwick, Coventry, March 1999*. Ed. by Antony Eastmond. Farnham: Ashgate, 199–209.

Wallerstein, Immanuel 1993: World System versus World-Systems: A Critique. – In: *The World System: Five Hundred Years or Five Thousand*. Ed. by Andre Gunder Frank and Barry K. Gills. London, New York: Routledge, 292–296.

Weisinger, Herbert 1945: The Renaissance Theory of the Reaction against the Middle Ages as a Cause of the Renaissance. – *Speculum*, 20, 4, 461–467.

Abuladze 1967: აბულაძე, იუსტინე 1967: რუსთველოლოგიური ნაშრომები. თბილისი: თბილისის უნივერსიტეტის გამომცემლობა [Abuladze, Iustine 1967: *Rustvelologiuri nashromebi*. Tbilisi: Tbilisis universit'et'is gamomtsemloba].

Arabuli 2004: არაბული, გიორგი 2004: „ვეფხისტყაოსნის“ ტექსტის დადგენის პრობლემები. თბილისი: ზეკარი; შთა რუსთაველის სახელობის ქართული ლიტერატურის ინსტიტუტი [Arabuli, Giorgi 2004: *“Vepkhistq'aosnis” t'ekst'is dadgenis problemebi*. Tbilisi: Zek'ari; Shota Rustavelis sakhelobis kartuli lit'erat'uris inst'it'ut'i].

Baramidze 1966: ბარამიძე, ალექსანდრე. შოთა ლუსტაველი ადა მისი პოემა. თბილისი: მეცნიერება [Baramidze, Aleksandre 1966: *Shota Rust'aveli da misi poema*. Tbilisi: Metsniereba].

Kartuli khalkhuri 1961: ქართული ხალხური საისტორიო სიტყვიერება. I. ტექსტების მომზადება, რედაქცია, შესავალი და შენიშვნები ქსენია სიხარულიძის. თბილისი: საქართველოს სსრ მეცნიერებათა აკადემიის გამომცემლობა [*Kartuli khalkhuri saist'orio sit'q'viereba*. I. T'ekst'ebis momzadeba, redaksia, shesavali da shenishvnebi Ksenia Sikharulidzis. Tbilisi: Sakartvelos SSR metsnierebata akademiis gamomtsemloba].

Khakhanashvili 1913: ხახანაშვილი, ალექსანდრე 1913: ქართულის სიტყვიერების ისტორია (უძველესი დროიდან მე-XVIII საუკუნის გასულამდე). 2-რე გამოცემა. თბილისი: ქართველთა შორის წერა-კითხვის გამავრცელებელის საზოგადოების გამოცემა [*Khakhanashvili, Aleksandre 1913: Kartulis sit'qvierebis ist'oria (udzvelesi droidan me-XVIII saukuis gasulamde)*. 2-re gamotsema. T'pilis: kartvelta shoris ts'era-k'itkhvis gavrtselebelis sazogadoebis gamotsema].

Koch'lamazishvili 2019: კოჭლამაზიშვილი, ექვთიმე 2019: ბერძნული შუალედური თარგმანები – წყარო ლათინურენოვანი სასულიერო ლიტერატურის ძეგლთა ქართული თარგმანებისა შუა საუკუნეებში / Greek Translations of Latin Ecclesiastical Literature as a Source of Their Georgian Translations in the Middle Ages. – In: შავი ზღვა როგორც ლიტერატურული და კულტურული სივრცე, რედ. მზალო დობტურიშვილი, ბელა წიფურია, ალექსი ნუსელოვიჩი, ზაალ ანდრონიკაშვილი. თბილისი: ილიას სახელმწიფო უნივერსიტეტის გამომცემლობა / *Black Sea as Literary and Cultural Space*. Ed. by Mzago Dokhtourichvili, Bela Tsipuria, Alexis Nuselovici (Nouss), Zaal Andronikashvili. Tbilisi: Iliia State University Press, 543–557 [Koch'lamazishvili, Ekvtime 2019: Berdznuli shualeduri targmanebi – ts'qaro latinurenovani sasuliero literaturis dzeqlta kartuli targmanebisa shua saukuneebshi. – In: *Shavi zghva rogorc lit'erat'uruli da cult'uruli sivrtse*. Red. Mzagho Dokhturushvili, Bela Ts'ipuria, Aleksis Nuselovichi, Zaal Andronikashvili. Tbilisi: Ilias sakhelmts'ipo university'et'is gamomtsemloba, 543–557].

Nozadze 1953: ნოზადე, ვიკტორ 1953: განკიტხვანი ვეფხისტყაოსნისა: ვეფხისტყაოსნის ფერთამეტყველება. ბუენოს აირეს [Nozadze, Vik't'or 1953: *Gank't'khvani Vepkhist'q'aosanisa: Vepkhist'q'aosnis pertamet'q'veleba*. Buenos Aires: [n.publ.]].

Nutsubidze 1966: ნუცუბიძე, შალვა 1966: კრიტიკული ნარკვევები: აზროვნება და შემოქმედება. თბილისი: საბჭოთა საქართველო [Nutsubidze, Shalva. *K'rit'ik'uli nark'vevebi: azrovneba da shemokmedeba*. Tbilisi: Sabch'ota Sakartvelo].

Rustaveli 1712: [რუსთაველი, შოთა 1712]: ვეფხის-ტყაოსანი, დაბეჭდა [...] მეფის ვახტანგის ბძანებით [...] მესტამბე მიქაელი. [თბილისი:] სტამბაში [[Rustaveli, Shota 1712]: *Vepkhis-t'q'aosani*, dabech'da [...] mepe Vakht'angis bdzanebit [...] mestambe Mikaeli. [Tbilisi:] Stambashi].

Rustvelologiuri literatura 2012: რუსტველოლოგიური ლიტერატურა 2012: რუსტველოლოგიური ლიტერატურა. V. 1981–2000 წწ. (ანოტირებული ბიბლიოგრაფია), შეადგინა და გამოსაცემად მოამზადა გიორგი არაბულმა / *Rustvelological Literature. V. 1981–2000 (Annotated Bibliography)*. Compiled and prepared for publication by George Arabuli. თბილისი: [საქართველოს მეცნიერებათა ეროვნული აკადემია („ვეფხიტყაოსნის“ აკადემიური გამოცემისა და ქართული ენის თესაურუსის კომიტეტი)] [*Rustvelologiuri literatura. V. 1981–2000 ts'ts'.* (*Anotirebuli bibliografia*), sheadgina da gamosatsemad moamzada Giorgi Arabulma. Tbilisi: [Sakartvelos metsnierebata erovnuli academia (“Vepkhitqaosnis” akademiuri gamotsemisa da kartuli enis tesaurusis k'omit'et'i)]].

Tmogveli 1897: თმოგველი, სარგის 1897: დილარიანი. ტფილისი: ზ. ჭიჭინაძე [Tmogveli, Sargis 1897: *Dilariani*. T'pilisi: Z. Ch'ich'inadze].

Tsaishvili 1970: ცაიშვილი, სარგის 1970: ვეფხისტყაოსნის ტექსტის ისტორია, ტომი I: ვეფხისტყაოსნის რედაქციები. თბილისი: მეცნიერება [Tsaishvili, Sargis 1970: *Vepkhist'q'aosnis t'ekst'is ist'oria*. T'omi I. *Vepkhist'q'aosnis redaktsiebi*. Tbilisi: Metsniereba].

Ts'ereteli 2016: წერეთელი, ლია 2016: „ვეფხისტყაოსნის“ გეოგრაფია. – In: თერმინი, ცნება და პარადიგმა „ვეფხისტყაოსანში“ 282–292 [Ts'ereteli, Lia 2016: “Vepkhist'qaosnis” geograpia. – In: *T'ermini, tsneba da paradigma “Vepkhist'qaosanshi”*. Red. Ivane Amirkhanashvili. Tbilisi: Shota Rustavelis kartuli literaturis instituti, Mts'ignobari, 282–292].

Йордан Люцканов
Институт за литература
Българска академия на науките
Бул. „Шипченски проход“ 52, блок 17
1113 София, БЪЛГАРИЯ
yljuckanov@gmail.com